

Väylävirasto

KAKSOISRAIDE OULU-LIMINKA LINNUSTO 2024

11.11.2024

Väylävirasto

Outi Lehtonen

Envineer Oy

Tuomas Väyrynen

etunimi.sukunimi@envineer.fi

www.envineer.fi

Y-tunnus: 2850396-1

Projektinumero: 12479

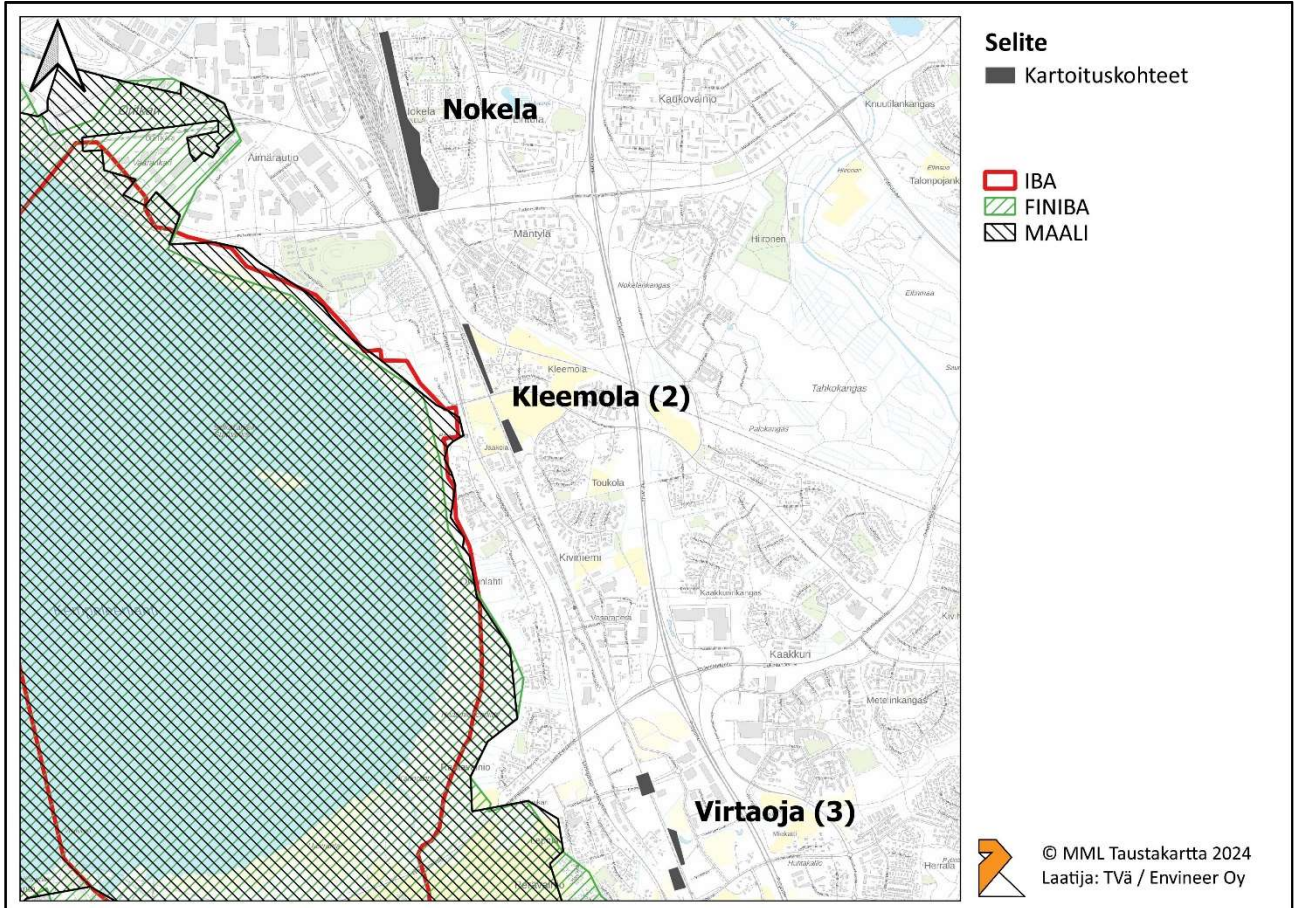
kansikuva Virtaojan peltoja: © Tuomas Väyrynen

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto.....	1
2	Menetelmät	2
3	Tulokset.....	2
3.1	Nokelan radanvarsimetsä	2
3.2	Kleemola.....	4
3.3	Virtaoja.....	5
4	Yhteenveto	7
	Lähteet	8

1 JOHDANTO

Väylävirasto suunnittelee pääradan muuttamista kaksoisraiteeksi välillä Oulu-Liminka. Siihen liittyen Oulun kaupungilla on laadinnassa kaavamuutokset tarvittavilta osin. Näille kaavamuutosalueille laadittiin linnustoselvitys kevään ja kesän 2024 aikana. Selvityksen kohdealueet on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Hankealueen sijainti.

Tarkasteltavat alueet sijoittuvat melko lähelle linnustollisesti tärkeäksi luokiteltua aluetta. Läheinen Kempeleenlahti on luokiteltu sekä IBA (kansainvälinen), FINIBA (kansallinen) että MAALI (maakunnallinen) -kohteeksi. Pienialaisten kohteiden muutosten vaikutukset eivät kuitenkaan yllä tälle linnustollisesti tärkeälle kohteelle.

Selvityksen maastotöistä ja raportoinnista vastasi johtava asiantuntija Tuomas Väyrynen (luontokartoittaja EAT) Envineer Oy:stä. Maastokäyntien tiedot on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Maastokäyntien sää- ja muut tiedot.

Päivä	Klo	Alue	Lämpötila °C	Tuuli m/s	Pilvisuus	Huomiot
17.5.2024	6:00-9:00	kaikki	9	0	0/8	
30.5.2024	4:00-9:00	kaikki	10-15	0	0/8	
28.6.2024	5:00-6:00	Nokela	20	0	0/8	

2 MENETELMÄT

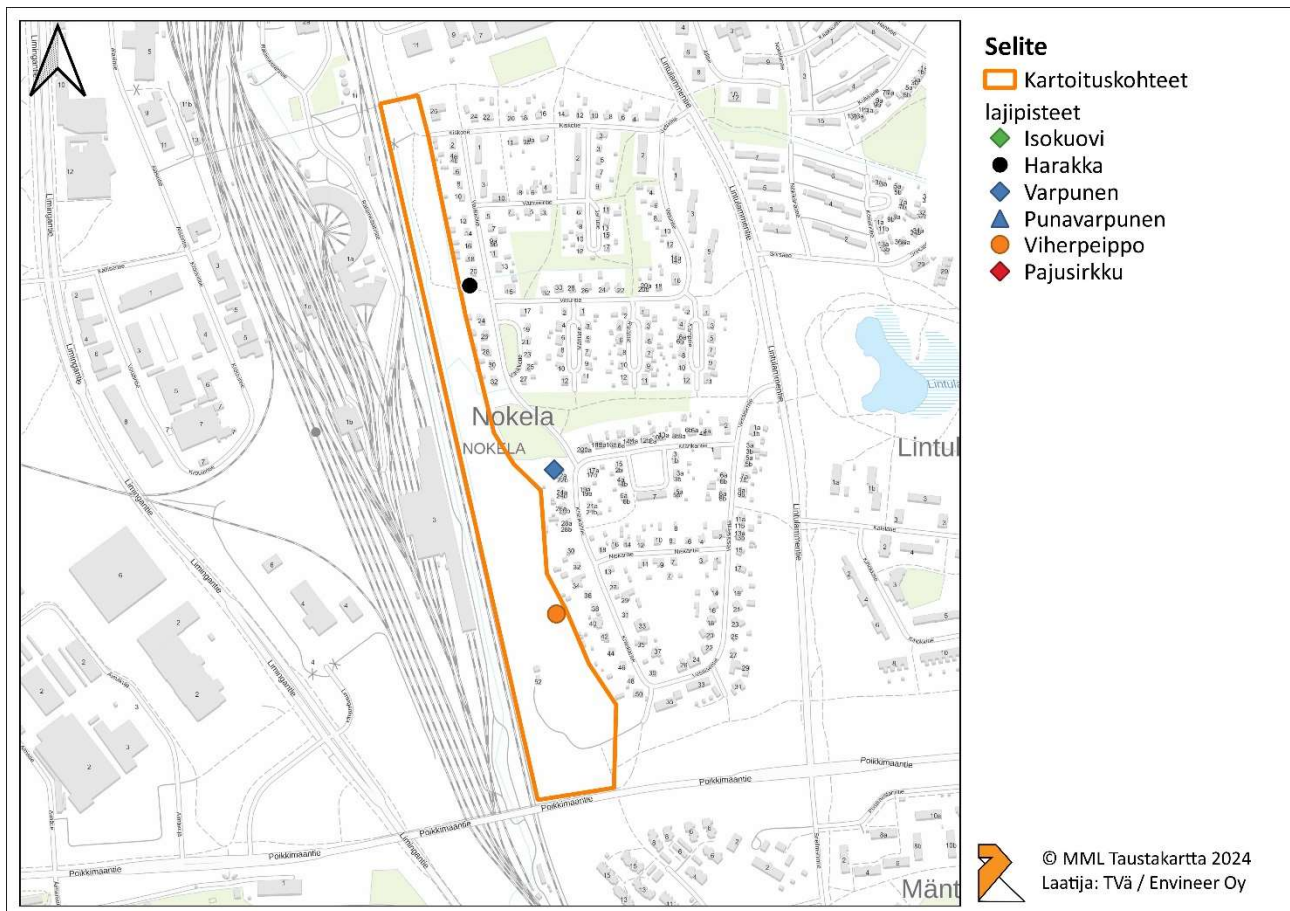
Tutkittavien kohteiden pesimälinnustoa selvitettiin kolmena aamuna maalinnuston sovellettuna kartoituslaskentana linnustonseurannan havainnointiohjetta (Koskimies & Väisänen 1988) soveltaen. Kartoituslaskennassa hankealue kierrettiin läpi merkiten ylös kaikki lajihavainnot ja niiden perusteella tulkitaan kohteiden linnusto.

Kartoituslaskenta suoritettiin kaksi kertaa kaikilla kohteilla 17.5. ja 30.5.2024. Sääolosuhteet olivat hyvät molempina aamuina ja linnut olivat aktiivisesti äänessä tai muutoin löydettävissä. Kartoitukset kattoivat alueet kokonaisuudessaan. Lisäksi 28.6. tehtiin vielä yksi käynti Nokelan radanvarsimetsään, mutta tämä käynti ei enää tuottanut merkittäviä lisähavaintoja kohteelta.

Työssä on tarkasteltu myös Lajitietokeskuksen havaintoaineistot Laji.fi -aineistopyyntöjen kautta (7.11.2024). Aineistot eivät sisältäneen sellaisia lintuhavaintoja, mitä olisi syytä käsitellä tässä.

3 TULOKSET

3.1 Nokelan radanvarsimetsä

Kuva 2. Nokelan radanvarsimetsä.

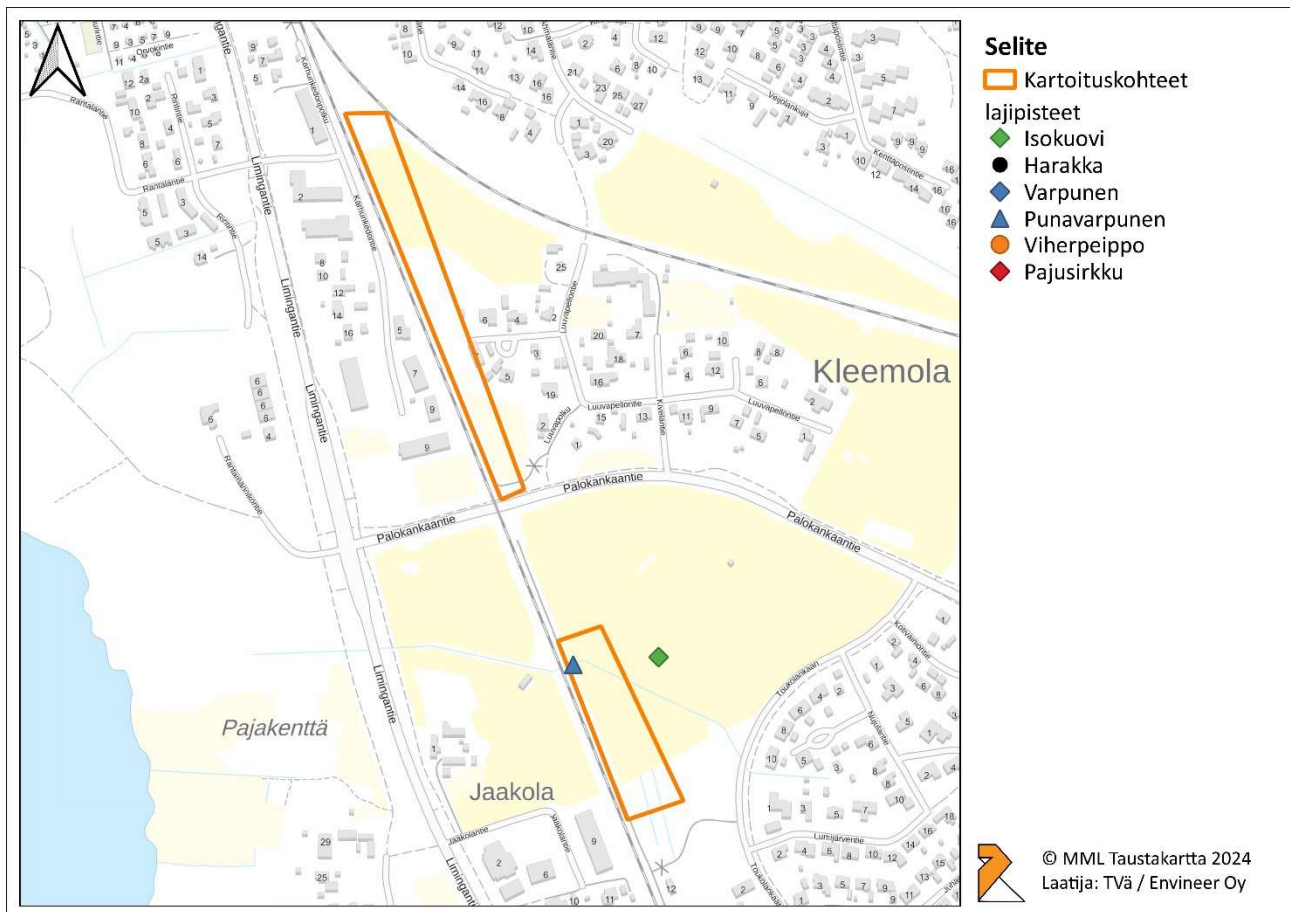
Nokelan radanvarsimetsä on pitkähkö, mutta kapea metsävyö asutuksen ja rata-alueen välissä. Metsä on noin 1,1 kilometriä pitkä, mutta leveydeltään vain noin 40–150 metriä. Metsikön linnusto

on sekoitus metsien ja kulttuuriympäristöjen lintuja. Havaituista linnuista osa on vaikea tulkita juuri tässä metsikössä pesiviksi. Monet saattavat tosiasiaassa pesiä läheisten talojen pihapiireissä (esim. tiaiset, kirjosiippo ja varpunen). Yhteensä kohteella havaittiin 19 lajia. Niistä mainittavin on mustapääkerttu, mutta muuten metsikön linnusto on tavanomaista. Lajeista 2 on erittäin uhanalaisia (EN) ja 1 silmälläpidettävä (NT) (Taulukko 2). Havaitut uhanalaiset lajit ovat kulttuurivaikuttisia lajeja (harakka, varpunen ja viherpeippo).

Taulukko 2. Selvityksissä havaitut lintulajit sekä uhanalaisuus, havaintomäärä hankealueella eri kartoituspäivinä sekä arvioitu parimäärä hankealueella. LC = elinvoimainen, NT = silmälläpidettävä, VU = vaarantunut, EN = erittäin uhanalainen (Hyvärinen ym. 2019).

Laji	Tieteellinen nimi	Suojelustatus	Havainnot		Parimäärä-arvio
			17.5.	30.5.	
sepelkyyhky	<i>Columba palumbus</i>	LC	1	2	1
käpytikka	<i>Dendrocopos major</i>	LC		1	1
punarinta	<i>Erithacus rubecula</i>	LC	1	1	1
punakylkirastas	<i>Turdus iliacus</i>	LC	1	2	1
räkättirastas	<i>Turdus pilaris</i>	LC	5	3	3
laulurastas	<i>Turdus philomelos</i>	LC	2	1	1
mustapääkerttu	<i>Sylvia atricapilla</i>	LC	1	1	1
lehtokerttu	<i>Sylvia borin</i>	LC		1	1
pensaskerttu	<i>Sylvia communis</i>	LC		2	2
pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>	LC	8	7	7
tiltalti	<i>Phylloscopus collybita</i>	LC		1	1
kirjosiippo	<i>Ficedula hypoleuca</i>	LC	4	3	4
talitiainen	<i>Parus major</i>	LC	7	3	3
sinitäinen	<i>Cyanistes caeruleus</i>	LC	1	2	1
harakka	<i>Pica pica</i>	NT	1	2	1
varpunen	<i>Passer domesticus</i>	EN	1		-
peippo	<i>Fringilla coelebs</i>	LC	5	5	5
viherpeippo	<i>Carduelis chloris</i>	EN	1	2	1
vihervarpunen	<i>Carduelis spinus</i>	LC	3	1	2

3.2 Kleemola

Kuva 3. Kleemolan kohteet, pohjoinen ja etelä.

Kleemolan kohteista pohjoisempi on kapea kaistale tietä, niittyä ja metsää radan varrella. Siinä havaittiin vain niukasti lintuja:

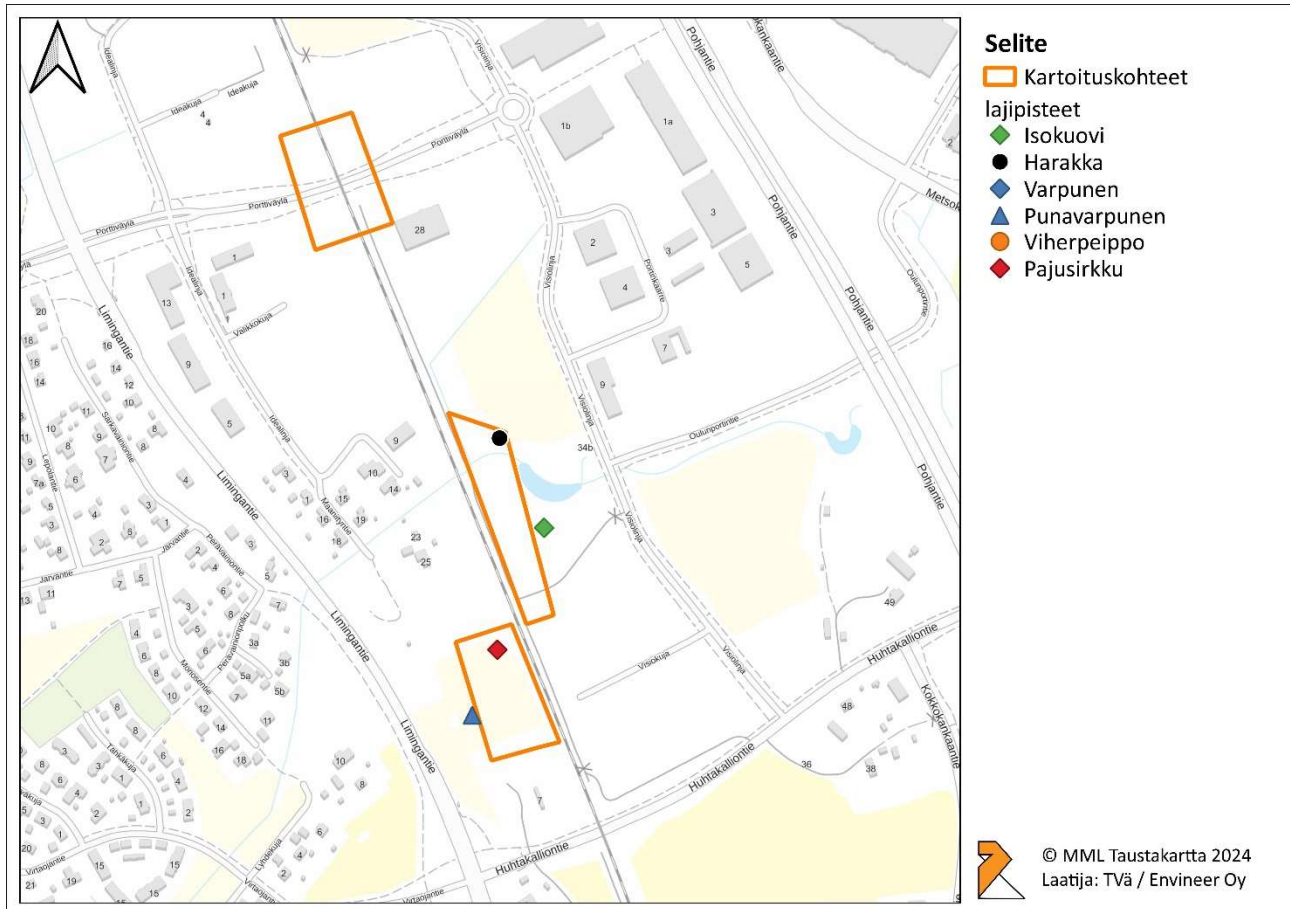
- Pajulintu 2 laulavaa
- Keltasirkku 1 laulava
- Rautiainen 1 laulava + 1 (ilmeinen pari)

Eteläisempi Kleemolan kohde on osa isompaa peltoa ja sen lehtomaista reunametsää. Havaittujen lintujen osoittaminen juuri tarkasteltavalle alueelle pesiviksi, on haastavaa. Alueelle havaittiin:

- Isokuovi 1
- Merihanhi 4 (ruokailevia)
- Räkättirastas 20 (ruokailevia)
- Punakylkirastas 1 laulava (metsän puolella)
- Pajulintu 2 laulava (metsän puolella)
- Pensaskerttu 2 laulavaa (radan varren pensaissa)
- Punavarpunen 1 laulava (radan varren pensaissa)

Kleemolan alueella havaituista linnuista isokuovi ja punavarpunen ovat silmälläpidettäviä (NT). Muuten kohteiden linnustollinen arvo on vähäinen.

3.3 Virtaoja

Kuva 4. Virtaojan kohteet, pohjoinen, keskimäinen ja etelä.

Virtaojan alueella pohjoisin kohde on kadun alikulun ympäristön pensaikko. Siinä havaittiin:

- Pajulintu 2 laulavaa
- Keltasirkku 1 laulava
- Punarinta 1 laulava

Keskimäinen kohde Virtaojalla käsittää radan varren tiepohjaa, joutomaata ja niitettyä nurmikenttää. Kohde myös rajautuu Virtaojaan rakennettuun lampareeseen. Alueella havaittiin muihin kohteisiin nähden runsas linnusto, mikä selittyy ojalla ja lampareella:

- Rantasipi 2 yksilöä
- Isokuovi 1
- Telkkä 1 naaras
- Varis 1
- Harakka 1
- Sinitäinen 1
- Pikkuvarpunen 1
- Pajulintu 1 laulava
- Punarinta 1 laulava
- Keltasirkku 1 laulava

Virtaojan eteläisin kohde on radan toiselle puolelle sijoittuva pelto, joka ei ole aktiivisessa viljelykäytössä (kansikuva). Kohde käsittää myös reunapensaikkaa. Kohteen linnustoon kuuluu:

- Keltasirkku 2 laulavaa + 2 naarasta (2 paria)
- Pajusirkku 1 laulava
- Pajulintu 2 laulavaa
- Hernekerttu 1 laulava + naaras
- Talitiainen 1
- Pikkuvarpunen 1 laulava + 3 muuta yksilöä (pesivät muuntaja-alueella)
- Punarinta 1 laulava (radan varren pensaissa)
- Punavarpunen 1 laulava (radan varren pensaissa)

Virtaojan alueella havaituista linnuista pajusirkku on vaarantunut (VU) ja isokuovi, harakka ja punavarpunen ovat silmälläpidettäviä (NT). Muuten kohteiden linnustollinen arvo on vähäinen. Keskimmaisella kohteella havaittujen lintujen pesiminen tarkasteltavalla alueella on epävarmaa.

4 YHTEENVETO

Tarkastellut kaavamuuotosalueet Virtaojan ja Kleemolan kohteilla ovat linnustollisesti vähämerkityksellisiä. Kohteilla pesii alueeseen ja elinympäristöihin nähden tyypillinen linnusto. Tästä huolimatta lajistoon kuuluu joitakin uhanalaisluokituksen saaneita lintuja. Kleemolan alueella havaituista linnuista isokuovi ja punavarpunen ovat silmälläpidettäviä. Virtaojan alueella havaituista linnuista pajusirkku on vaarantunut ja isokuovi, harakka ja punavarpunen ovat silmälläpidettäviä.

Metsäisenä kohteen Nokelan radanvarsimetsä nousee linnustollisena kohteena esille ja on paikallisesti linnuille suotuisa elinympäristö rata-alueiden ja asutuksen välissä. Kapeana metsikkönä esiintyvien lintujen määrä on pieni (19 lajia ja niiden havaitut parimäärät vaihtelivat yhdestä viiteen) ja lajisto on pääasiassa erilaisten reuna-alueiden ja kulttuuriympäristöjen linnustoa. Lajeista mainittavin on pohjoisessa melko harvalukuinen mustapääkerttu, mutta muuten metsikön linnusto on tavanomaista. Havaitut uhanalaiset lajit ovat kulttuurivaikuttaisia lajeja (harakka, varpunen ja viherpeippo).

Luontoselvityksissä kohteet voidaan luokitella eri arvoluokkiin sijoittamalla ne 4-portaisella asteikkoon luonnonarvoon perustuvien kriteerien pohjalta. Asteikon neljä arvoluokkaa ovat: luokka 1 (lainsäädännöllä turvatut kohteet), luokka 2 (erityisen tärkeät kohteet), luokka 3 (monimuotoisuutta turvaavat kohteet) ja luokka 4 (monimuotoisuutta tukevat kohteet). Luokittelun ulkopuolelle jää ns. tavanomainen luonto. Luontokohteiden arvotuskriteereinä käytetään kohteen edustavuutta, luonnontilaisuutta, harvinaisuutta ja uhanalaisuutta, luonnon monimuotoisuutta lajitasolla sekä kohteen toiminnallista merkitystä lajistolle. Arvoluokitus pohjautuu seuraavaan ”Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointiopas - tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle” -oppaan mukaiseen jaotukseen (Mäkelä & Salo 2023). **Linnuston suhteen tässä selvityksessä ei ole eroteltavissa näihin arvoluokkiin luokiteltavia kohteita.** Näitä voisivat olla esim. suurten petolintujen pesäpuut, lintudirektiivin lajeille tärkeät kohteet tai kanalintujen soidinpaikat.

Useimmat tarkastellut kohteet ovat vain pieni osa isompaa elinympäristökokonaisuutta tai kapeita reunavyöhykkeitä eri elinympäristöjen välillä. Kaavamuuotosten seurauksena lintujen elinympäristöjä ei siten menetetä merkittävässä määrin. Havaittujen lintujen pesiminen juuri muutettavissa pienialaisissa kohteissa on myös epävarmaa. Pienialaisissa kohteissa havaittujen lintujen havaintopaikkaan liittyy hetkellinen epävarmuus ja sen vuoksi havaintopisteitä ei esitetä kartalla. Tutkitut kohteet kuuluvat toki mainittujen lajien reviireihin, mutta yksilöt ovat voineet esim. havainnoijan ilmestymisen seurauksena siirtyä hieman poikkeavaan paikkaan. Sijaintien esittäminen voisi sen vuoksi olla harhaanjohtavaa.

LÄHTEET

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.), 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 704 s.

Koskimies, P. & Väisänen, R. A., 1988. Linnustonseurannan havainnointiohjeet (2. painos). Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.
https://vanha.luomus.fi/sites/default/files/files/maalintujen_kartoituslaskentaohjeet.pdf

Suomen lajitietokeskus 2024: <https://laji.fi/citation/HBF.96324?locale=fi>

<https://laji.fi/observation/map?informalTaxonGroupId=MVL.1&loadedSameOrBefore=2024-11-04&polygonId=155767>

Mäkelä, K. & Salo, P., 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023.

envineer.fi